

Clasificarea/Ierarhizarea Universităților din România-2004

Metodologia Shanghai “Academic Ranking of World Universities” și Performanța Științifică în Universitățile Românești

Autori:

Asociația Ad Astra a Cercetătorilor din România

<http://www.ad-astra.ro>

Conf. univ. dr. psiholog Daniel David

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

International Institute for the Advanced Studies of Psychotherapy and Applied Mental Health

*Autorii mulțumesc Ministerului Educației și Cercetării (MEdC) și Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS) pentru informațiile referitoare la numărul personalului didactic din fiecare universitate, informații pe care le-au pus la dispoziția acestui studiu. Menționăm că acest studiu nu reprezintă poziția Guvernului României sau a MEdC.

Rezumat:

Studiul face o evaluare a universităților din România în scopul clasificării/ierarhizării acestora în anul 2004, prin prisma sistemului internațional de clasificare/ierarhizare a universităților Shanghai “Academic Ranking of World Universities”. Rezultatele arată că vizibilitatea și impactul internațional ale universităților românești sunt date doar de câțiva actori (universități) de prestigiu, restul universităților având o contribuție minimă. Chiar acești actori de prestigiu nu sunt încă suficient de puternici pentru a reprezenta performant România în aria internațională a educației și cercetării, în condițiile în care nici o universitate din România nu face parte din primele 500 de universități ale lumii, conform metodologiei Shanghai.

Cuvinte cheie: clasificarea universităților din România, metodologia Shanghai

Abstract:

This study is focused on ranking Romanian universities in 2004, based on Shanghai methodology “Academic Ranking of World Universities”. The results suggest that only a few Romanian universities have international visibility and impact. However, this impact is not yet strong enough to include these universities among the first 500 hundred universities of the world. The implications of these results are discussed.

Key words: ranking Romanian universities, Academic ranking of world universities (Shanghai)

I. Introducere

Conform Declarației de la Lisabona, până în 2010, Uniunea Europeană și-a propus să devină cea mai avansată **economie și societate bazată pe cunoaștere**. Așadar, cercetarea-dezvoltarea-inovarea vor defini cadrul **ariei europene a cercetării** care, integrată cu **aria europeană a educației** într-o **arie europeană comună a educației și cercetării**, va fi temelia pe care se va construi noua societate și economie europeană.

În contextul integrării României în structurile Uniunii Europene, constituirea unei **arii românești a educației și cercetării** care să contribuie decisiv la **o economie și o societate românească bazată pe cunoaștere** este fundamentală. Constituirea ariei românești a educației și cercetării, integrată ariei europene a educației și cercetării, necesită în primă instanță o evaluare riguroasă a stării actuale privind cercetarea-dezvoltarea-inovarea românească din universități, universitatea fiind **unitatea fundamentală** care integrează cercetarea avansată și educația. Numai această evaluare ne poate spune:

(1) care sunt actorii de excelență în cercetarea universitară românească (și în consecință, care trebuie susținuți);

(2) care sunt actorii “slabi” și neperformanți și în cazul acestora: (a) la care trebuie renunțat și/sau (b) care trebuie susținuți în scopul dezvoltării și racordării lor la aria europeană a educației și cercetării, în concordanță cu interesele României și Uniunii Europene. În urma acestei evaluări se vor putea face politici de dezvoltare a ariei românești a educației și cercetării și de integrare a acesteia în aria europeană a educației și cercetării.

Încercările de evaluare a universităților din România cu scopul clasificării/ierarhizării acestora au fost multiple (vezi pentru detalii Agachi, 2005).

Astfel, Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS) a elaborat de-a lungul timpului o serie de metodologii de evaluare a universităților prin prisma activității de cercetare (vezi pentru detalii CNCSIS <http://www.cncsis.ro>). Recent, CNCSIS a publicat Cartea Albă a Cercetării Științifice din Universitățile Românești (CNCSIS, 2005) care conține date importante care pot fi

utilizate în clasificarea/ierarhizarea universităților românești. Deși demersul CNCSIS-ului este unul important, el nu are impactul scontat din mai multe motive:

- (1) cele mai multe informații se bazează pe autoevaluarea universităților ceea ce poate include distorsiuni intenționate sau neintenționate. Spre exemplu, în Cartea Albă a Cercetării Științifice din Universitățile Românești (CNCSIS, 2005) unele universități au prezentat informații distorsionate despre publicațiile internaționale, menționând ca reviste cotate de către Institute for Scientific Information (ISI) reviste care nu sunt de fapt cotate ISI.
- (2) sistemele de evaluare propuse de CNCSIS combină adesea criteriile și indicatorii internaționali cu criteriile și indicatorii cu valoare locală, ceea ce face ca sistemul să nu poată fi integrat în circuitul internațional, atrăgându-și astfel critici atât din afară cât și din țară. Spre exemplu, categoria « număr de lucrări publicate în reviste din fluxul principal de publicații » nu este clar operaționalizată (ex. ceea ce este flux principal pentru un evaluator nu este și pentru altul), ceea ce poate induce confuzii.

Încercând să corecteze această stare de fapt, Asociația Ad Astra a Cercetătorilor din România a făcut o statistică a publicațiilor universităților din România –într-un proiect mai larg care vizează cercetarea în România- pe baza indicatorului publicațiilor indexate de către Institute for Scientific Information (Ad Astra, 2005). Acest demers este foarte important deoarece:

- (1) indicatorul propus este unul obiectiv, care poate fi verificat independent de actorul evaluat;
- (2) indicator este unul recunoscut internațional care poate intra în orice sistem internațional de clasificare/ierarhizare a universităților, permițând astfel o comparație a universităților din România cu cele din străinătate.

Pentru a face o clasificare/ierarhizare a universităților pe baza statisticii făcute de Ad Astra (2005) performanța obținută trebuie raportată la resursele disponibile ale actorului evaluat. Astfel, dacă o universitate cu 300 de profesioniști publică 300 de articole iar una cu 50 de profesioniști publică 250 de articole, a doua universitate trebuie să fie cotate mai bine ca prima, în conformitate cu procedurile internaționale. Așadar, pentru a înțelege performanța științifică a unei universități nu este suficient să se compare datele brute ci trebuie comparate datele standard (indicatorul de eficiență) obținute prin raportul dintre

producțiile brute ale performanței științifice (ex. numărul de publicații) și resursele disponibile.

II: Scopul Studiului

Prin evaluarea universităților din România urmărim:

- ◆ a face comparabilă performanța instituțională a universităților din România prin standardizarea aspectelor esențiale ale activității acestora în scopul clasificării/ierarhizării universităților din România;
- ◆ a înregistra informații obiective despre performanța universităților din România;
- ◆ a oferi informații despre universitățile din România actorilor interesați.

III. Principii

Evaluarea universităților din România este o activitate complexă, cu impact semnificativ asupra constituirii ariei românești a educației și cercetării. Principiile care au ghidat metodologia de evaluare propusă în acest studiu sunt descrise în continuare:

1. Evaluarea trebuie să corespundă criteriilor de rigoare internaționale și europene;
2. Evaluarea trebuie să fie compatibilă cu sistemele internaționale în scopul recunoașterii și asimilării ei internaționale;
3. Modelele internaționale trebuie să fie adaptate ariei românești a educației și cercetării, fără însă ca această adaptare să afecteze « structura formală » a modelului de evaluare internațional;
4. Sistemul de evaluare trebuie să fie riguros dar ușor de aplicat; în același timp, acesta trebuie să fie suficient de abstract, sensibil și flexibil astfel încât să poată evalua comparativ toate universitățile din aria românească a educației și cercetării, indiferent de profilul acestora;
5. Trebuie evitată situația în care sunt amestecate mărimi de « input » (intrare), « output » (rezultate sau ieșiri) și « proces » în evaluare, aceasta trebuind să fie operaționalizată riguros, fie ca un construct omogen fie ca un construct compozit bine definit;

6. Sistemul de evaluare propus în acest studiu pentru clasificarea/ierarhizarea universităților din România este o adaptare pentru aria românească a educației și cercetării a sistemului internațional Shanghai de clasificare/ierarhizare a universităților “Academic Ranking of World Universities” (Shanghai, 2004), unul din cele mai influente sisteme de clasificare/ierarhizare a universităților în sistemul european și internațional. Sistemul Shanghai este focalizat pe rezultat (output) în secvența care definește activitatea unei universități:

Input (intrare)-----Proces-----Output (rezultat/ieșire)

Focalizarea evaluării pe output reflectă cel mai bine modul în care universitatea și-a atins scopurile (output-urile așteptate). Ceilalți indicatori, de « input » și « proces », deși pot constitui premise pentru output-uri de bună calitate, nu sunt indicatori direcți sau necesari ai acestor output-uri de calitate. Output-ul pentru o universitate este adesea operaționalizat în literatura de specialitate (ex. vezi pentru detalii Barnetson și Cutright, 2002; UNESCO-CEPES, 2004) și în sistemul internațional Shanghai de clasificare/ierarhizare a universităților (Shanghai, 2004) prin:

- (1) Prestigiul profesional al personalului angrenat în activitățile universităților (“Quality of Faculty”) – aceasta în condițiile în care universitatea are ca scop (output așteptat) și asigurarea dezvoltării profesionale a membrilor săi. Păstrând criteriile riguroase ale sistemului Shanghai, acest criteriu nu este relevant pentru România în condițiile în care indicatorii lui sunt: (1) Premiile Nobel; (2) “Fields Medals” și (3) ”Highly Cited Researchers”. Or acești indicatori nu pot diferenția între universitățile românești deoarece sunt niște indicatori insuficient saturați de performanța universităților românești.
- (2) Prestigiul profesional al absolvenților/al celor aflați în pregătire (“Quality of Education”) - aceasta în condițiile în care universitatea are ca scop (output așteptat) și formarea profesioniștilor în cercetare și/sau educație. Din nou, păstrând criteriile riguroase ale sistemului Shanghai, acest criteriu nu este relevant pentru România în condițiile în care indicatorii lui sunt: (1) Premiile Nobel și (2) “Fields

Medals”. Or, așa cum am menționat anterior, acești indicatori nu pot diferenția între universitățile românești deoarece sunt niște indicatori insuficient saturați de performanța universităților românești.

- (3) Produse ale activității științifice (“Research Output”) – acest criteriu reprezintă un output (output-ul așteptat) fundamental al universităților, cu impact pentru dezvoltarea științifică, economică și socială. Sistemul Shanghai include aici în primul rând publicațiile indexate de către Institute for Scientific Information (ISI) (<http://www.isinet.com>). Aceste publicații sunt cele mai citate în fluxul informațional, ele acoperind peste 85% din total publicațiilor care contribuie la cunoaștere și peste 95% din articolele citate în cercetare științifică internațională! (Garfield, 1996). Altfel spus, publicațiile ISI sunt cele care dau vizibilitate, impact și prestigiu la nivel internațional actorilor implicați în educație și cercetare. Acesta este un criteriu care poate fi utilizat și în context românesc, fiind suficient de saturat în performanța universităților românești, pentru a putea discrimina între acestea.

Toate aceste trei criterii menționate mai sus sunt raportate în sistemul Shanghai la mărimea instituției (resurse disponibile), pentru a avea un indicator de eficiență.

Sumarizând, evaluarea pe care o propunem în cazul universităților românești are următoarele caracteristici:

- (1) este focalizată pe output;
- (2) output-ul este reprezentat de performanța științifică exprimată prin publicații ISI;
- (3) este obiectivă, în sensul că rezultatele pot fi verificate independent de cei evaluați;
- (4) este integrabilă în sistemele internaționale de clasificare a universităților, fiind de fapt un caz particular pentru România a prestigiosului sistem de clasificare Shanghai « Academic Ranking of World Universities ».

IV Metodologia de Evaluare: Clasificarea Universităților din România în anul 2004

◆ Producțiile ISI ale fiecărei universități au fost înregistrate și clasificate de Asociația Ad Astra a Cercetătorilor din România (<http://www.ad-astra.ro>) (Ad Astra, 2005).

Astfel, (pentru detalii vezi Ad Astra, 2005 la <http://www.ad-astra.ro>), « au fost selectate toate publicațiile științifice cu autori din România, indexate de ISI în anul 2004 în Science Citation Index (2388 articole), Social Sciences Citation Index (40 articole), și Arts & Humanities Citation Index (38 de articole); în total, s-au înregistrat 2439 de publicații (unele articole se găsesc în mai multe index-uri).«

Bazele de date studiate acoperă toate domeniile existente în universități, de la științe la artă, filosofie și religie. Așadar, ele fac posibilă compararea universităților în scopul clasificării/ierarhizării lor, indiferent de profilul acestora. « Dintre publicații identificate, 2172 sunt articole, 181 sunt rezumate de prezentări la conferințe, 37 sunt sinteze ale literaturii de specialitate (reviews), 19 sunt recenzii de carte, 15 sunt editoriale, 8 sunt scrisori, 3 sunt biografii, 2 sunt corecții și 1 este un “reprint”. Dintre acestea au fost incluse pentru analiză doar cele 2172 de articole, ele reprezentând produsele științifice cu impact și cu șanse mari de citare în literatura internațională. Dintre acestea, 1194 (55%) sunt realizate în colaborare cu autori din străinătate. Dintre articolele înregistrate de ISI în 2004, 1858 sunt publicate în 2004, 303 în 2003, 3 în 2002, 1 în 2001, 1 în 2000 și 6 în 2005. O posibilă explicație pentru această situație este apariția cu întârziere a unor reviste, diferențe între data oficială de publicare și data reală, sau întârzieri în înregistrarea de către ISI a articolelor. Până la data de 7 martie 2005, ISI a înregistrat în 2005 un număr de 274 de articole din România, publicate în 2004, care nu au fost cuprinse deocamdată în acest studiu. Deci, nu toate articolele publicate în 2004 în reviste indexate ISI sunt incluse în acest studiu. Lipsa acestor articole este însă **compensată, statistic**, de prezența unor articole din 2003. Articolele au fost alese pe baza anului de înregistrare de către ISI, nu pe baza anului publicării. Repartizarea articolelor pe universități s-a făcut pe baza adreselor înregistrate în baza de date ISI. Corectitudinea adreselor înregistrate de ISI pentru fiecare articol este responsabilitatea autorilor articolelor; « oricum, acesta este un factor de eroare marginal asumat în toate clasificările/ierarhizările internaționale

care utilizează ISI. « Un articol cu autori de la mai multe universități este înregistrat ca un articol întreg la fiecare din universitățile de care aparțin autorii săi. O adresă care cuprinde mai multe universități a fost alocată arbitrar uneia dintre instituții. Publicațiile cu autori români, dar care nu au trecut la adresa lor o instituție din România (de exemplu, pentru că au lucrat temporar la o instituție din străinătate) nu sunt cuprinse în acest studiu. Datele au fost folosite cu permisiunea ISI. « **Aceste strategii de analiză a datelor ISI respectă procedurile internaționale implicate în sistemele de evaluare a universităților.**

◆ Informațiile despre potențialul de cercetare al fiecărei universități, exprimat prin numărul de persoane calificate (profesioniști) a publica și a face cercetare (resursele disponibile), au fost obținute din datele Ministerului Educației și Cercetării (MEdC) și din cele ale CNCSIS (2005).

Astfel, s-a luat în calcul numărul total al profesorilor, conferențiarilor, lectorilor/șefilor de lucrări, asistenților, preparatorilor și cercetătorilor (pe baza datelor MedC și CNCSIS) așa cum apar ei la 1 ianuarie 2005 în baza de date MEdC. Persoanele angajate în regim temporar nu au fost luate în calcul deoarece ele nu reflectă potențialul stabil de cercetare al unei universități. Analizele efectuate în sistemele de clasificare internaționale (ex. Shanghai) și în studii similare pe această temă (ex. David, 2003) arată că distorsiunea introdusă de aceste aproximări sunt minime.

◆ Clasificarea/Ierarhizarea universităților românești prin prisma performanței științifice cu vizibilitate și impact internațional se bazează pe raportul dintre producțiile științifice și potențialul de cercetare (resurse disponibile).

Clasificarea/Ierarhizarea universităților din România în anul 2004, pe baza sistemului internațional de clasificare Shanghai “Academic Ranking of World Universities”, este prezentată în Tabelul 1. (analiza datelor, fără a lua în calcul cercetătorii din universități, nu a dus la modificarea sensibilă a ierarhizării).

Tabelul 1. Clasificarea/Ierarhizarea Universităților din România în anul 2004 după Metodologia Shanghai “Academic Ranking of World Universities”.

Poziția în Clasament 2004	Instituția/ Universitatea	Indicele de Eficiență în Performanța Științifică	Numărul de Publicații ISI în anul 2004 Sursa: Ad-Astra	Numărul de Profesioniști Sursa: MEDC/CNCSIS
1	Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” Iași	0.18	170	933
2*	Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca	0.17	221	1298
2*	Universitatea București	0.17	285	1631
3	Universitatea Politehnică București	0.15	262	1778
4	Universitatea Tehnică “Gheorghe Asachi” din Iași	0.097	98	1002
5	Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca	0.078	54	684
6	Universitatea “Politehnica” din Timișoara	0.066	58	869
7	Universitatea de Vest din Timișoara	0.061	42	686
8	Universitatea Valahia din Târgoviște	0.060	21	346
9	Universitatea “Aurel Vlaicu” din Arad	0.053	13	245
10	Universitatea din Craiova	0.049	49	996
11	Universitatea “Constantin Brancuși” din Târgu-Jiu	0.042	6	140
12	Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești	0.038	14	367
13	UMF “Grigore T. Popa” Iași	0.034	31	908
14*	Universitatea din Bacău	0.033	8	240
14*	Universitatea “Ovidius” din Constanța	0.033	23	702
15	UMF “Iuliu Hatieganu” Cluj-Napoca	0.027	18	669
16	Universitatea “Dunărea de Jos” din Galați	0.026	19	727
17	Universitatea din Pitești	0.024	11	455
18	UMF “Carol Davila” București	0.022	30	1355
19	Universitatea “Transilvania” din Brașov	0.020	19	935
20	Universitatea din Oradea	0.019	27	1370
21	USAMV Cluj-Napoca	0.017	4	237
22	UMF din Craiova	0.0165	6	363
23	UMF din Targu-Mureș	0.016	6	380
24	USAMV “Ion Ionescu de la Brad” Iași	0.015	3	193
25	Universitatea “Victor Babeș” Timișoara	0.014	10	710
26	USAMV a Banatului din Timișoara	0.0125	4	320
27	Universitatea Tehnică de Construcții București	0.012	7	573
28	USAMV București	0.011	5	422
29	Scoala Națională de Studii Politice și Științe Administrative	0.0096	1	104
30	Universitatea de Nord din Baia Mare	0.0094	2	211
31	Universitatea din Petroșani	0.0093	2	214
32	Universitatea “Petru Maior ” din Târgu-Mureș	0.0071	1	139
33	Universitatea Națională de Arte București	0.0063	1	157
34	Universitatea “1 Decembrie 1918” din Alba-Iulia	0.0056	1	178
35	Academia de Studii Economice din București	0.0053	5	926
36	Universitatea “Lucian Blaga ” din Sibiu	0.0042	3	702

Note la Tabelul 1:

- ◆ Universitățile din România care nu se regăsesc în această clasificare nu au avut în anul 2004 publicații indexate ISI (și înregistrate ca atare în sistemul ISI) care să le asigure vizibilitate și impact în

cercetarea științifică internațională. Două universități particulare, Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad și Universitatea "Hyperion" din București, au fiecare o contribuție de câte trei (3) articole ISI publicate în anul 2004. Indicele de eficiență în cazul lor nu s-a putut calcula precis (acesta este motivul pentru care nu sunt incluse în clasament) neavând în baza de date MEDC informațiile oficiale privind resursa umană eligibilă (resursa disponibilă) pentru activitatea de cercetare. Pe baza datelor de autoevaluare raportate în Carta Albă a Cercetării Științifice Românești (CNCSIS, 2005), Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" are un indice de eficiență de 0.0065 (458 de profesioniști) iar Universitatea "Hyperion" din București are un indice de eficiență de 0.0094 (316 profesioniști).

- ◆ Indicele de eficiență în performanța științifică se calculează împărțind numărul de publicații la numărul de profesioniști.

După cum se observă în Tabelul 1, universitățile românești au o contribuție importantă la știința internațională. Această contribuție însă se datorează doar câtorva universități de prestigiu și de tradiție, restul având contribuții marginale sau care lipsesc cu desăvârșire! Chiar în cazul universităților de prestigiu indicele de eficiență este foarte scăzut, mai mic ca 1, aceasta arătând că vizibilitatea se datorează câtorva profesioniști remarcabili din fiecare universitate, în timp ce marea masă a universitarilor români nu a trecut încă proba validării internaționale! (nici o universitate românească nu se află în primele 500 ale lumii, conform metodologiei Shanghai). Aceasta în timp ce universitățile din Europa și SUA, aflate în primele locuri conform Clasificării/Ierahizării Shanghai (Shanghai, 2004), au un indice de eficiență care sugerează că majoritatea sau că toți universitarii contribuie la vizibilitatea, prestigiul și impactul internațional al universității. Cele mai prestigioase universități din România sunt cele cu profil complex, urmate îndeaproape de câteva universități cu profil tehnic. Universitățile cu profil socio-uman/economic, profil medicină și farmacie, profil agricol și medicină veterinară, profil arte/arhitectură/sport, profil militar, precum și universitățile particulare, nu sunt încă actori suficient de puternici sub aspectul cercetării (sau a producțiilor artistice de valoare) încât să reprezinte România la nivelul arenei internaționale a performanței științifice/artistice; aceasta se datorează probabil nu atât calității slabe a producțiilor științifice/artistice cât probabil lipsei "cutumei" de a publica în reviste de prestigiu și impact la nivel internațional. Politicile educaționale și de cercetare ar trebui să pună un accent deosebit pe stimularea profesioniștilor români să publice în reviste ISI sau indexate în baze de date internaționale specifice diverselor domenii, pentru a da vizibilitate și impact internațional cercetării românești. Pe baza indicatorului de eficiență, primele cinci (5) universități ale României în anul 2004 prin prisma vizibilității, prestigiului și

impactului în performanța științifică internațională (diferențele dintre ele sunt minime) sunt prezentate în Tabelul 2.

Tabelul 2. Primele Cinci (5) Universități din România în anul 2004 prin prisma vizibilității, prestigiului și impactului în performanța științifică internațională, evaluate cu metodologia Shanghai "Academic Ranking of World Universities".

Poziția în Clasamentul 2004	INSTITUȚIA-UNIVERSITATEA
1	Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" Iași
2	Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca
2	Universitatea București
3	Universitatea Politehnică București
4	Universitatea Tehnică "Gheorghe Asachi" din Iași

V. Concluzii și Discuții

Clasificarea/Ierarhizarea universităților din România în anul 2004, prezentată în acest articol, are câteva caracteristici care îi permit să fie integrată în sistemele internaționale de clasificare/ierarhizare a universităților de prestigiu:

- (1) este o particularizare a unui sistem internațional de clasificare/ierarhizare a universităților –sistemul Shanghai-"Academic Ranking of World Universities", astfel că poate intra în circuitul internațional;
- (2) Indicatorii utilizați în clasificare sunt obiectivi, în sensul că nu se bazează pe autoevaluarea pe care și-o realizează agentul evaluat (care poate introduce intenționat sau neintenționat o distorsiune) și pot fi verificați în bazele de date internaționale accesibile publicului larg;
- (3) Principalul indicator este reprezentat de publicații indexate ISI, ceea ce înseamnă că aceasta clasificare/ierarhizare surprinde performanța științifică vizibilă și de impact la nivel internațional și nu criteriile locale în care "fiecare a câștigat și toți trebuie să ia premii", după celebrul vedict al "păsării Dodo" din "Alice în Țara Minunilor".

Criticile care se pot aduce acestui studiu sunt de mai multe tipuri.

În primul rând sunt criticile cu caracter general care se pot aduce oricărui sistem de clasificare! Astfel, orice sistem de clasificare induce o distorsiune a realității prin faptul că selectează anumiți indicatori în detrimentul altora. Spre exemplu, dacă prin prisma performanței științifice Universitatea Harvard este pe primul loc în sistemul Shanghai de clasificare/ierarhizare a universităților, ea poate să piardă primul loc dacă se consideră promovabilitatea studenților de la un an la altul (sau alte criterii). Ceea ce este important într-un sistem de clasificare serios este selecția unor indicatori de valoare și obiectivi care să fie asumați explicit și pe baza cărora să se facă apoi ierarhizarea. În cazul nostru, ca și în cazul sistemului de clasificare Shanghai “Academic Ranking of World Universities”, indicatorul principal este performanța științifică cu impact și vizibilitate internațională, operaționalizat prin publicații indexate ISI. În plus, orice sistem de clasificare angajează erorile inerente măsurătorilor pe care le face. Astfel, în toate sistemele de clasificare internaționale erorile bazelor de date ISI se transpun și în ierarhizarea făcută. Aceste erori sunt însă minime și stabile astfel că impactul lor este controlabil și redus, neafectând serios validitatea ierarhizărilor făcute; spre exemplu, Universitatea Harvard apare în toate clasificările internaționale pe primele locuri ceea ce este o dovadă a validității sistemelor de clasificare/ierarhizare a universităților.

În al doilea rând, există o serie de critici specifice sistemului de clasificare/ierarhizare utilizat în acest studiu. Astfel, în cazul nostru se poate critica focalizarea pe output și ignorarea input-ului și a procesului. Aceasta critică ține mai mult de un discurs complicat de genul celui al “păsării Dodo” decât de pragmatism. Din punct de vedere pragmatic intrări bune nu înseamnă neapărat și rezultate bune, după cum un proces bun (ex. de organizare) nu duce neapărat la performanță! (vezi și Agachi, 2005). Mai mult, o focalizare pe toți cei trei indicatori este de dorit doar atunci când dorim să facem o **diagnoză organizațională comprehensivă** ca să înțelegem **dinamica instituției** în producerea unor **rezultate** pe baza unor **intrări și a prelucrării acestor intrări**. Scopul nostru nu a fost acesta! Scopul nostru a fost să identificăm cei mai buni actori (care sunt?) fără a le face o diagnoză organizațională (de sunt așa?). În plus, sistemele noastre de referință internaționale –clasificarea/ierarhizarea Shanghai- au folosit același principiu. De asemenea ni s-ar putea reproșa ca am selectat un singur

indicator de output ceea ce nu reflectă diversitatea produselor universităților. Aici trebuie menționat că noi ne-am propus să includem toți indicatorii de output utilizați în clasificarea Shanghai. Din păcate acești indicatori nu sunt discriminativi pentru condițiile din România, nefiind saturați în performanța produsă de universitățile noastre. Singurul indicator internațional viabil a rămas publicațiile ISI. Evident ca acest indicator ar fi putut fi dublat de indicatori locali (ex. publicații în reviste CNCSIS etc.). Nu am vrut însă să facem rabat de la vizibilitatea și impactul internațional, criteriul ISI putând fi contaminat de acești indicatori locali. Mai mult, acest indicator de ieșire reflectă indirect și nivelul de intrare și de proces, el condiționând adesea intrări de calitate și procese eficiente. Evident că în studii viitoare pot fi luate în calcul și alte criterii și indicatori în clasificarea/ierarhizarea universităților. Aceasta se face însă în funcție de scopul pentru care se face clasificarea/ierarhizarea. Metodologia Shanghai, adaptată universităților românești, a servit cel mai bine scopurilor pe care le-a avut acest studiu, scopuri care au fost menționate în prima parte a lucrării.

Ținând cont ca aria românească a educației și cercetării implică mai mulți actori (ex. universități, institute de cercetare, institutele Academiei Române, unitățile de cercetare din mediul economic etc.), ar fi interesant de extins acest studiu și la ceilalți actori. Această analiză ar putea ghida politicile de structurare a ariei românești a educației și cercetării și de integrare a acesteia în aria europeană a educației și cercetării. Mai mult, chiar în cadrul universităților ar fi interesant de făcut o evaluare pe domenii, o universitate putând excela în anumite domenii și să fie mai puțin reprezentativă în alte domenii. Spre exemplu, în domeniul psihologiei, analizele scientometrice (David, 2003) au arătat că Universitatea Babeș-Bolyai este pe primul loc, înaintea Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași și a Universității București, deși, evaluată global, Universitatea Babeș-Bolyai este situată pe locul doi alături de Universitatea București, după Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași (vezi Tabelul 1). Astfel de informații ar fi utile nu doar celor care fac politici educaționale și de cercetare ci și studenților, părinților acestora și societății civile în general.

În concluzile, ierarhizarea universităților din România în anul 2004, făcută în acest studiu, arată cei mai importanți actori care au vizibilitate și impact internațional prin performanța științifică. Sperăm ca aceste date să fie utile elevilor, studenților,

părinților, societății civile în general precum și celor care implementează politica educațională și de cercetare în România. Ținând cont de această analiză ar fi de dorit ca (a) în cadrul domeniului universitar fondurile de cercetare să fie dirijate pe actorii/universitățile care au vizibilitate și impact internațional, în scopul întării acestora pentru a intra în topul celor 500 de universități ale lumii (dupa Academic Ranking of World Universities-Medotologia Shanghai) și (b) în cadrul universităților, fondurile de cercetare să ajungă direct la profesioniștii și domeniile de excelență.

VI. Bibliografie

Ad-Astra (2005). An overview of Romanian science. <http://www.ad-astra.ro>.

Agachi, P. S. (2005). Performanțe și clasificări instituționale. Metodologie de aplicare. UNESCO-CEPES, Bucuresti 22 martie.

Barnetson, B. și Cutright, M. (2002). Performance indicators as conceptual technologies, Higher Education, 40, 277-292.

CNCSIS (2005). Cartea albă a cercetării științifice din universitățile românești. Editura ASE: București.

CNCSIS. Indicatori pentru măsurarea nivelului performanțelor în cercetarea științifică universitară <http://www.cnscis.ro>.

David, D., Moore, M., și Domuta, A. (2003). Romanian psychology on the international psychological scene: A preliminary critical and empirical appraisal. European Psychologist, 2, 153-160.

Garfield, E. (1996). The significant scientific literature appears in a small core of journals. The Scientist V10(17), Sept. 2.

Shanghai (2004). Academic ranking of world universities <http://ed.sjtu.edu.cn/ranking.htm>.

UNESCO-CEPES (2004). Ranking and league tables of universities and higher education institutions – Methodologies and approaches. Collection of texts – for the 1st meeting of the working group of the project on “Higher Education Ranking Systems and Methodologies: How They Work, What They Do”, Washington, DC: USA.